

Warme ontmoetingen, blijе gezichten!

In deze nieuwsbrief o.a.:

- Reis september naar Oekraïne
- Reis november naar Hamburg
- Reis november naar Oekraïne

"Israël, u zult door Mij niet vergeten worden. Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk. Keer tot Mij terug, want Ik heb u verlost." - Jes. 44: 21b,22)

Reis naar Oekraïne

September 2017

Zet alles daar maar neer

Als Stichting Roechama zijn we gewend één keer in de twee jaar het Loofhuttenfeest in Oekraïne te vieren, samen met Zhyttia en de Joodse mensen die

zij met hulp van Roechama ondersteunen. Dit jaar was het de beurt om dit weer te doen, maar het kwam bij ons niet uit. Daarom besloten we om twee weken eerder te gaan, rond de dag van Bazuinen. Dit Bijbelse feest wordt door de Joden gevierd als Rosh Hasjana, het Joodse nieuwjaar.

We hadden een voorspoedige reis en grensovergang. Het was helemaal niet druk aan de grens. Maar eerst leek het erop dat beide busjes moesten worden leeggehaald voor controle: "Zet alles daar maar neer", zo zei het hoofd van de douane en wees naar een plek achter het busje. Ook alle andere busjes die de grens over gaan moeten dat altijd doen, zodat gezien en gecontroleerd kan worden of er geen nieuwe spullen (zonder invoerrechten te betalen) worden ingevoerd. Wij

Een korte stop onderweg

Vadiem ontvangt ons hartelijk

hebben alleen 'second hand' bij ons. Uiteindelijk nam de beambte genoegen met het uitladen van het tweepersoonsmatras dat bovenop lag, zodat hij een goed overzicht had van wat we bij ons hadden. Daarna deed hij een paar steekproeven, door een paar dozen open te maken. Daar zaten spullen in die mensen voor hun adoptiegezin hadden ingepakt en meegegeven. Dat vormde geen probleem. De beambte gaf de benodigde tweede stempel en wenste ons: "Good luck." We waren in anderhalf uur de grens over. Zodoende kwamen we nog vrij vroeg in de avond bij Mirosha, Vadiem en Gobica aan. Daar stond een heerlijke maaltijd op ons te wachten, waarna we naar ons hotel Nehemia gingen.

Miron naar Londen

Maandagmorgen hadden we na het ontbijt eerst een ontmoeting in het kantoor van Zhyttia met Nadya, om afspraken te maken over tijd, plaats en invulling van het feest, zowel voor de woensdagavond als voor de vrijdagavond. Het feest van Bazuinen zouden we vieren in een zaal in Nemia en de sabbat voor een keer in een restaurant van hotel Droezba.

Nadya's man, Miron, was ook aanwezig. Hij was teruggekeerd uit Tsjechië waar hij werkte. Een wisseling van de wacht in het leiderschap maakte Miron overbodig. Hij zou over ruim een week naar Londen gaan. Een vriend die daar al woont, heeft daar werk voor hem geregeld. Miron en Nadya hopen dat de schuld van 17.500 dollar zo eerder afgelost kan worden. Zij kunnen dan eindelijk uitzien naar een grotere flat, in plaats van het krappe éénkamerflatje dat ze nu met z'n vieren bewonen.

Einde Chesed in Uzgorod

Ook Chesed bezochten we om de planning door te spreken. Directeur Michail Galin legde ons uit dat de plannen van reorganisatie heel dichtbij en reëel zijn: "Het kantoor in Uzgorod zal een filiaal van L'vov gaan worden. Er zullen op kantoor maar twee medewerkers overblijven. Van alle programma's zullen alleen 'voedsel, medicijnen en thuiszorg' gefinancierd blijven. De 26e september komt de directeur van Joint en anderen van de organisatie. Dan horen we definitief hoe het eruit komt te zien. Over het gebouw en de bijbehorende grond van bij elkaar 450 vierkante meter zullen ze ook beslissen. Ze willen het verkopen. Het is ge-

In het kantoor bij directeur Galin

"Kunnen jullie het gebouw van Chesed niet kopen?"

taxeerd op 360.000 dollar. Het zal een wonder zijn wanneer ze het gebouw ons zullen geven, de inboedel hebben ze ons al wel gegeven."

Galin vroeg ons heel serieus of wij als Roechama het hele spul niet zouden kunnen kopen: "Je kunt de helft van de grond direct doorverkopen voor de helft van het totaalbedrag. De grond is erg gewild omdat het in het centrum van de stad ligt." Hij ziet het al voor zich, dat Roechama het gebouw beheert en dat zij van Roechama een ruimte huren. Datzelfde zouden ook Jewish Agency en anderen dan kunnen doen.

We besloten in ieder geval het bezoek van Joint af te wachten. Inmiddels zijn er vier mensen van JOINT op bezoek geweest en is het duidelijk dat er maar twee mensen van de dertien in dienst blijven voor Transkarpatië: Joera en Dina. Nu wordt naarstig gezocht naar een koper voor het gebouw. Olga en Yudita hebben aangegeven als tussenpersonen voor de geadopteerde Joodse mensen en Roechama beschikbaar te blijven.

"Ik heb wel 56 diagnoses..."

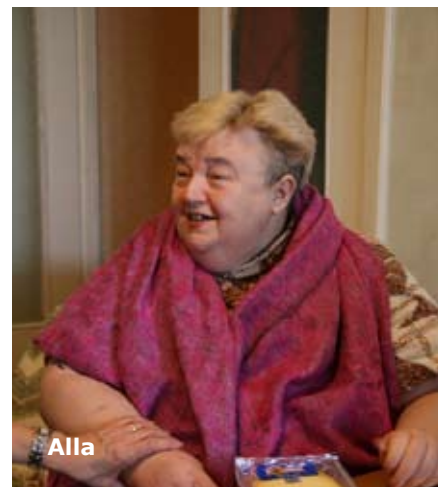
Wel zesenvijftig diagnoses

Het was al na de middag toen we in Moekatsjevo aankwamen en met Ira bezoeken aflegden.

Het eerste bezoek deden we op verzoek van Michail Galin bij Alla. Omdat zij grote gezondheidsproblemen heeft is er voor haar dringend een sponsor nodig. We begrepen tijdens ons bezoek al gauw dat deze vrouw financiële ondersteuning nodig heeft. Alla is nogal zwaarlijvig. Haar lichaam houdt heel veel vocht vast. Alla had een stapel documenten en foto's op tafel klaarliggen, om 'te bewijzen' dat ze 'normaal' geweest is, dat ze 'Joods'

is en dat ze van alles mankeert: "Ik heb wel 56 diagnoses", vertelde ze heel serieus.

Alla vertelde over haar wortels: "Mijn vader was typisch Joods, mijn moeder niet, die was Oekraïens. Zij overleed toen ik vijf jaar was. Ik heb 17 jaar in Israël gewoond sinds 1990. Ik ging omdat ik al diabetes had en een micro insult had gehad. Ik dacht dat ik in Israël zou genezen. In 1995 kreeg ik een ernstig auto-ongeluk. Ze dachten allemaal dat ik ging sterven. Ik bleef toch in leven, maar hield wel allerlei klachten. Ik moest voortdurend de Eerste Hulp bellen. Het was voor mij in Israël niet uit te houden. Als de warme wind uit de woestijn waaide, dan drong het woestijnzand overal naar binnen. Daar kreeg ik allergieën van. Ik hield het niet uit. Toen ben ik teruggekeerd. Ik heb eerst tien jaar in Kiev gewoond. Maar omdat ik heel veel medicijnen nodig heb en maar 1470 Grivna (invaliditeits) pensioen kreeg, hield ik heel weinig geld over voor voedsel. Ik at alleen maar aardappels, daarvan werd ik steeds dikker. Toen keek ik op de kaart welk gebied het gezondst was om te leven. Dat was Moekatsjevo. Ik verkocht mijn flatje en van dat geld kon ik hier een

flatje inrichten. Chesed heeft mij heel erg geholpen. Veel medicijnen werden door Chesed betaald."

Zonder medicijnen geen leven

Alla schetste nog even haar probleem: "Chesed mag nu alleen nog maar 'slachtoffers' van de oorlog helpen... en zonder medicijnen leef ik niet lang meer." Omdat Chesed maar tot mei de medicijnen heeft betaald, heeft Alla

De wegen zijn moeilijk
begaanbaar

ook geen plastabletten meer gekregen; "Zie je mijn voeten, als ik geen tabletten slik, krijg ik straks open wonden."

Toen Alla zo'n beetje alles had verteld en getoond, werd ze rustiger. We zegden haar toe dat Roechama haar zal gaan sponsoren. Alla was de eerste die een tasje met heel leuke en nuttige cadeautjes ontving, zoals shampoo, een fleecedeken, een pak stroopwafels, een paar pennen, tulpenbollen en kaas. De Hollandse kaas werd met grote dankbaarheid ontvangen: "Hier heb ik van gedroomd. Ik ben vergeten hoe het smaakt." De sjaal uit Nepal werd gelijk op haar schouders en rond haar nek gelegd. Het was of ze haar waardigheid terugkreeg, zo trots en blij keek ze. Alla kreeg ook 'De Schuilplaats' van Corrie ten Boom nog. Ze zal het zeker lezen. Haar portret lijkt zelfs wat op dat van Alla. Als laatste vingen we nog op toen we de deur al uitgingen: "Jullie weten niet wat een feest dit voor mij is."

Blijde kinderen

Met Ira reden we Mukatsjevo uit naar de familie Padalets. Onderweg pikten we Tanya Padalets en haar dochter Olesja op. De weg was zeer slecht. Het was goed dat het geen winter was, dan hadden we hen met de busjes niet kunnen bereiken. Voor zowel Tanya en

De kinderen waren heel
blij met de kado's

haar dochter als voor het gezin van de zoon Roman waren er door de sponsors pakketjes meegegeven. Bovendien hadden we gesorteerde kleding bij ons. We gingen naar het huis van Roman en zijn vrouw Valentina en hun vijf kinderen. Valentina was afwezig. Zij was in de stad om te proberen de subsidie terug te krijgen, die door de regering was ingehouden, omdat Roman nu werk heeft. Maar daar verdient hij zo weinig mee, dat ondersteuning nodig blijft. Het gezin van Roman is weer teruggegaan naar hun oude woning, omdat de relatie tussen Valentina en Romans moeder niet altijd soepel verliep. Er is geen stromend water en gas in dit huis. De houtkachel

Het huis van de familie Padalets

brandt altijd, omdat er op gekookt moet worden. Het was er snikheet. Het mocht de pret niet drukken. Wat waren de kinderen blij met alle kleding en speelgoed die uit de pakketten en tassen tevoorschijn kwamen. Er werd volop gepast; er waren jassen, schoenen, broeken voor elk wat wils en meer dan dat. We zagen veel blij gezichten.

Toen we Roman zeiden dat de sponsor gevraagd had, waar ze hen nog meer mee konden helpen, bracht hij ons naar de bouwval aan de andere kant van het pad. Het hele gezin, met z'n zevenen, slaapt daar in twee kamers. Roman wees op de grote stenen houtkachel. Deze was gescheurd op verschillende plaatsen en de lekkage van rook had het plafond en de muur ron-

dom zwart geblakerd. Een afdoende reparatie zou 200 euro gaan kosten, berekende Roman. Dat bedrag boden we direct aan.

We telden maar zes slaapplekken: twee bedden, een bank en een uitgetrokken stoel. Het jongste meisje Katja sliep tussen haar ouders in. Gelukkig hadden we nog een campingbedje bij ons. Dat gaf uitkomst. Voortaan kan Katja daarin slapen. We deelden ook nog wat boeken en boekjes uit. En voor de kinderen zongen we nog het lied: Dit is de dag, die de Heer ons geeft.

Daarna kan ik lezen

We rammelden de weg terug over de wegen met gaten. Ira vertelde dat Vera juist die dag jarig was. We besloten haar te verrassen met een kort bezoek. We waren ook benieuwd hoe het nieuwe bed beviel en of de operatie van haar tweede oog geslaagd was. Slechts drie kwartier van te voren werd zij ingelicht. Wat was ze verast. Ze zat te glunderen in haar stoel: "Jullie hebben helemaal niets gezegd, ik wist niet eens dat jullie in het land waren, wat een verrassing." Toen we haar als verjaardagscadeau een prachtige Delftsblauwe vaas gaven, rolden haar ogen bijna uit haar hoofd. De vaas kreeg een mooie en veilige plaats op tafel.

Er was positief nieuws. Het nieuwe bed bevalt prima en de beiden oogoperaties zijn geslaagd. Vera moet nu nog elke dag druppelen en mag nog niet lezen, want ze moet zich ook nog een bril laten aanmeten: "Daarna kan ik lezen in de mooie boeken die ik van jullie in de jaren ontvangen heb."

We begrepen wel dat we niet zomaar snel weer op konden stappen: "Nee, nog niet weggaan", kwam uit haar

Op bezoek bij Vera

mond, toen we aanstalten maakten. Ze heeft ook helemaal geen familie, dus er zou verder ook geen visite komen. We bleven nog wat, praatten over haar interesses en aten van de in de haast gekochte cake en druiven en dronken van de tomatensap. Wij deelden op onze beurt de tas met cadeautjes. We lieten een zeer dankbare vrouw achter. Ze zal deze verjaardag niet gauw vergeten.

Ze was als een kind voor mij

Het bezoek aan Rosa daarna, was vreemd. Altijd stond in het verleden bij elk bezoek haar moeder Nechama in het middelpunt van de belangstelling. Zij was er niet meer. Haar stoel was leeg. Nechama overleed op 5 augustus. Rosa: *"Op 14 juli is er nog een achterkleinkind geboren. We hebben heel erg gebeden, dat ze dat nog mee zou maken. Drie weken voor haar dood werd ze heel zwak. Tot een dag voor haar overlijden zette ik haar nog in haar stoel elke dag. Ze is tot het eind toe bij haar verstand gebleven. De dag dat ze niet meer sprak is ze overleden. Het moment van haar overlijden heb ik niet meegemaakt. Ik was even naar de keuken om eten klaar te maken. Ik kwam terug en toen... was ze al rustig ingeslapen."* Rosa, die zelf ook al 70 jaar is, heeft haar moeder al die jaren verzorgd: *"Ze was als een kind voor mij,"* gaf ze haar relatie met haar moeder weer.

Op 8 maart was Nechama 100 jaar geworden. Rosa wees op al de kaarten: *"Ze heeft uit Nederland wel dertig kaarten gehad, ze bleven maar komen."* We kregen de hele stapel kaarten ook te zien. Er zaten hele kunstwerken bij.

We lazen voor Rosa in deze rouwperiode psalm 71:1-3 en 5 en 6. *"Want U bent mijn hoop, Heere HEERE, mijn vertrouwen vanaf mijn jeugd."* Een Bijbel en het boekje met getuigenissen "Nieuw leven" nam ze graag aan.

Met alleen een koffertje

Het was hoogtijd om terug te gaan naar Uzgorod. Ira zetten we af, dichtbij haar huis, nadat we ook nog een paar tassen voor mensen bij haar in het kantoor hadden gebracht.

"Ze heeft uit Nederland wel dertig kaarten gehad, ze bleven maar komen."

In Uzgorod hadden we nog een bezoek te doen bij Natalja en haar familie. Deze vluchtelingen uit Oost-Oekraïne maken een heel moeilijke tijd door. Natalja en haar man Maxiemi en hun dochter Kira van 15 jaar vluchtten in 2014, direct nadat de oorlog begon, met de ouders van Maxiemi naar Uzgorod: *"De militaire voertuigen kwamen vlak langs ons raam voorbij. We gingen na een week al weg met alleen een koffertje. We dachten na korte tijd weer terug te kunnen!"*

Natalja en haar schoonmoeder

Chesed kon hen in de eerste tijd helpen, maar sinds 2016 niet meer, vanwege het geslonken budget dat JOINT nog geeft. Ze hebben het erg zwaar. Ze moesten alles achter laten, geen van allen kon werk vinden en de huur van de flat is ook nog eens erg hoog; zo'n 85 Euro per maand. Haar man werd depressief. Nu werkt Natalja sinds de zomer (voor korte tijd) voor Chesed en heeft Maxiemi een baantje bij de synagoge gekregen als bewaker. Ze wonen met elkaar in twee kamers. We zagen in de kamer van Natalja een oud bed en een bedbank staan: *"'s Nachts gooien we één matras op de grond en daar slaap ik dan op,"* zo verzuchtte Natalja.

We haalden een houten bed met bedbodem uit het busje en zetten het vakkundig in elkaar. We hadden ook een passend matras. Het bed veran-

derde heel de sfeer in de kamer, zoals Natalja zelf zei. En ook de rest van de familie was er heel blij mee.

De vader van Maxiemi toonde ons trots zijn hobby, die hij hier ter hand had genomen om niet ook depressief te worden. Hij maakt prachtige jachten op schaal. Daarvoor heeft hij een heel instrumentarium verzameld. Elke dag komt het tevoorschijn en wordt het op hun kleine slaapkamer in het gangpad op een tafeltje uitgesteld. We lieten van alles achter aan cadeautjes, schoenen en boeken. We merkten op dat we hoop hadden gegeven aan de hele familie.

Het nieuwe bed voor de familie

Natalja met Ria

Katja is verlamd

Dinsdag reden we helemaal naar Vinogradovo. We reden de afstand van 80 kilometer binnen twee uur. De weg was in de zomer redelijk opgeknapt. Galina wachtte ons op bij haar huis. Tijdens een heerlijke maaltijd praatte Galina ons bij over het wel en wee van de gezinnen die gesponsord worden. Een grote zorg is Katja, moeder van vier kinderen, waarvan er drie een beperking hebben. Ze is nog zo jong amper 40 jaar. Zij heeft een ziekte onder haar leden, waardoor ze in korte tijd heel erg verzwakt is en zelfs

niet meer kan lopen; "Juist vandaag is zij naar Uzgorod voor bloedafname en analyse, zodat wellicht een diagnose gesteld kan worden." We begrepen dat haar man is gaan drinken: "Toen ik laatst bij haar was, lag haar man ergens zijn roes uit te slapen."

Wat een verdriet en wat een zorgen. Galina maakte zich ook zorgen om Katja's zoon, Jura van 15 jaar. Hij is de enige gezonde jongen in het gezin; Hij staat 's morgens vroeg op, verzorgt de kippen en melkt de koe bij opa, maakt het eten klaar voor opa en gaat daarna naar school: "Hij is zo mager, hij komt aan eten niet meer toe."

Ik zou wel willen

Na de heerlijke maaltijd reden we samen met Galina naar Jolana Volus-thuk. We werden hartelijk door Jolana ontvangen. Zij is 58 jaar en getrouwd, maar haar man was aan het werk. Ze wonen in een klein kamertje achterin een huis, waar in het voorste gedeelte haar broer woont. Er is geen gas en water in huis. Bij Jolana is vastgesteld dat haar nieren ziek zijn. Ze had al lange tijd allerlei klachten en last van hoge bloeddruk. Ze heeft vijf maanden in het ziekenhuis in Uzgorod gelegen en toen nog drie weken in Moekatsjevo. Drie keer in de week moet ze nu dialyseren. Daarvoor moet ze een half uur naar het ziekenhuis lopen op maandag, woensdag en vrijdag; "Ik moet dan drieënhalf uur dialyseren". Jolana vertelde dat ze een broer en twee zussen in Israël heeft wonen; "Zestien jaar geleden zijn ze al gegaan. Ik heb mijn zus zover gekregen, toen wilde mijn andere zus en mijn broer ook. Ik dacht toen wel: "Als het niet goed gaat, ben ik schuldig." Gelukkig is het goed gegaan."

Jolana moet drie keer in de week dialyseren

Ivan, met geamputeerde been vertelt zijn verhaal

Op de vraag of zij zelf ook niet zou willen gaan, antwoordde ze: "Ik zou wel willen, maar mijn man wil niet. Ik ben van plan volgend jaar een maand te gaan." We lieten twee boekjes van 'Kom naar huis' achter, ook één voor haar dochter Viktoria en haar man.

We beloofden Jolana haar ook te gaan sponsoren. We zongen een Hebreeuws lied. Het tasje met cadeautjes lieten we natuurlijk ook achter.

Bij Jolana thuis

Been geamputeerd

We wilden ook graag de familie Bindas bezoeken, omdat van Ivan in het voorjaar een been geamputeerd is. Hij was degene die nog voor extra inkomsten zorgde, door werk te doen met paard en wagen. Dat is nu voorbij. Vader Ivan woont met zijn vrouw Olga en hun dochter Nadya met twee kinderen en nog een andere dochter in een klein huisje op het terrein van een vroegere kolchoz. Er is in het huisje geen gas, dus de houtkachel wordt ook voor het koken gebruikt. Omdat hout zo duur is geworden en er geen geld was om het te kopen, was er door Roechama een paar kuub bezorgd.

Vader Ivan zat op zijn bed toen wij kwamen. Ook zijn vrouw Olga en dochter Nadya waren aanwezig. Kleinzoons Misja is door de week op het schoolinternaat. De jonge baby Ivanka van 15 maanden geeft het gezin veel vreugde. Opa Ivan kon ook even lachen toen zij bij hem zat en zij samen op de foto gingen. Voor Ivanka hadden we een driewielertje en nog andere leuke spullen.

We zagen dat het andere been van Ivan er ook niet gezond uitzag. De voet

was blauw en ook verbonden. Ivan en Olga krijgen beiden een pensioentje. Bij elkaar 2200 grivna (ruim €70,-); "Al het geld gaat op aan medicijnen," zei Ivan, "wat nodig is voor elke dag schrijven ze op en dat kopen we."

We baden met het gezin en lieten het boekje "Onze God is groot" achter. En natuurlijk ook het tasje met cadeautjes. Ook waspoeder e.d. was hier welkom.

Belgische wafels

Omdat we een paar mooie nieuwe werkschoenen hadden voor Joera, gingen we ook bij de familie Kopolovits nog langs. Moeder Nadya, de twee dochters Anna en Znyl'zanna kwamen naar het hek. Joera was niet thuis. Hij heeft werk als straatveger en heeft dus goede warme kleding hard nodig. We dronken met Galina nog wat in een cafeetje en brachten haar thuis. We lieten koffers en tassen met kleding en beddengoed achter. Galina zal het zorgvuldig verdelen onder de gesponsorde gezinnen.

We reden de terugweg nog in het licht. Michail Galin had ons uitgenodigd in een nieuw 'Belgische wafels' restaurant, waarvan de eigenaar Jood is. Samen met Michail en zijn vrouw Ina bespraken we daar opnieuw de problemen met betrekking tot het voortbestaan van Chesed.

Aan het eind van de avond brachten we alle presentjes die we hadden samen in een kamer en vulden alvast 50 gekleurde tassen om die de volgende dag op het feest te kunnen uitdelen aan de mensen.

Nadya met haar twee dochters

“De boeken die jullie ons gaven, lees ik hardop samen met mijn man.”

Twee bezoeken

Woensdagmorgen deden we bezoeken in twee groepen. Hans en Aize kregen Yudita mee als vertaalster. Zij gingen bij drie gezinnen op bezoek. Renate Chodesh, die we al jaren sponsoren, is nu getrouwd en woont met haar man bij haar moeder. Renate vertelde: *“Mijn man heeft ook Joodse wortels. Zijn opa was Joods.”* Renate heeft een opleiding tot kok gevolgd en werkt nu in een keuken van een schoolinternaat met kinderen met downsyndroom en dove kinderen. Renate weet zelf weinig van het Joods zijn. Ze overweegt wel om met een programma voor jongeren voor tien dagen naar Israël te gaan. Misschien met haar man. Aize en Hans baden met haar en gaven haar het boek de Schuilplaats.

Daarna gingen ze op bezoek bij Valeri en Maria. Beiden hebben al een heel medisch dossier. Valeri heeft een hartinfarct en twee operaties aan zijn ogen achter de rug en nog meer. Hij zag er ook nu zwakjes uit. Hij nam voorzichtig deel aan het gesprek. Maria heeft zes operaties gehad vanwege kanker en vreselijke pijnen in haar nek. Het gaat nu beter met haar. Maria vertelde: *“De boeken die jullie ons gaven, lees ik hardop samen met mijn man. We hebben er al twee gelezen.”*

Uit het gesprek bleek dat Maria bidt en in haar Bijbel leest.

Zoals we gewend zijn bij dit echtpaar, stond er ook deze keer een heer-

lijke maaltijd klaar en moest er goed gegeten worden. Als toetje kwam appeltjes met honing op tafel vanwege Rosh Hasjana. Het was een fijn bezoek, waarbij het echtpaar ook bemoedigd mocht worden door het gebed. Wat waren ze dankbaar voor het bezoek. Valeri en Maria hebben helemaal geen familie in Oekraïne.

Lena

Het laatste bezoek dat ze met z'n drieën deden was bij Lena Wasserman en haar kleinzoon Ivan. Deze jonge oma van 47 jaar heeft veel meegeemaakt in haar leven. Haar man liet haar in de steek. Haar dochter raakte aan lager wal en overleed vijf jaar geleden aan de gevolgen van overmatig alcohol- en drugsgebruik. Lena zorgt al tien jaar voor haar kleinkind, die voor haar als een eigen kind is. Haar moeder overleed vorige jaar op 69-jarige leeftijd. Lena heeft een zus in Israël en nog een dochter. Die leeft met haar man in Slowakije. Zij hebben twee meisjes, van vijf en twee jaar.

Lena is een gelovige vrouw. Ze probeert wat geld bij te verdienen door post rond te brengen. Soms werkt ze in een winkel. Ze is ook heel creatief. Ze maakt met wol van alles, zoals knuffels en poppetjes. Haar kleinzoon Ivan is ondertussen al tien jaar. Hij voetbalt heel graag en zou graag voetbalschoenen maat 38/39 willen.

Ook met Lena werd gebeden en zij kreeg ook de tas met cadeautjes met daarin ook het boekje ‘Kom naar huis’ en nog een boek.

Wat een blijdschap

De rest van de groep ging zelfstandig op bezoek. Als eerste werd Loedmila bezocht. Deze weduwnaar woont

Onderweg

in een gemeenschapshuis in een kamertje zonder water, gas, wc en douche. Al heeft zij heel veel verdriet in haar leven, ze was ook nu weer zo vol blijdschap. Ze ontving ons met: *“Wat een blijdschap dat jullie gekomen zijn. De Heere God heeft mij jullie gegeven. Alles dank zij de Heere God.”* Loedmila straalde tijdens het hele bezoek en ze bleef de Heere maar prijzen: *“Ik bid altijd: ‘Heere geef mij lieve, goede, geestelijke mensen en nu zijn er nog twee toegevoegd.’”* Daarbij doelend op het nieuwe echtpaar Sjoerd en Janneke. Op de vraag of ze ziek geweest is, antwoordde ze: *“Ik ben nog ziek, maar ik houd vol. Ik kan zelfs nog andere mensen helpen.”*

We zagen aan twee muren allemaal kaarten, die opgehangen waren als was aan een waslijn. Het laat zien hoe belangrijk deze kaarten voor haar zijn. Loedmila vertelde hoe zij in de synagoge gewerkt heeft als schoonmaakster en ook de Hebreeuwse taal wat kende: *“Morgen is het feest. Ik heb de*

“Ik bid altijd: ‘Heere geef mij lieve, goede, geestelijke mensen’ en nu zijn er nog twee toegevoegd!”

Loedmila

mensen vroeger op het feest vis gegeven in de synagoge.”

De dochter van Loedmila kijkt niet naar haar moeder om. Terwijl haar moeder haar haar flat gegeven heeft en zelf in deze kamer trok. Zelfs op haar verjaardag is ze niet geweest, maar heeft alleen gebeld. Toch wil Loedmila er geen kwaad van spreken: *“Geve God haar gezondheid.”*

Af en toe declameerde Loedmila een zelfgemaakt gedicht. Zij spraken allemaal van Gods liefde en genade. Ze

zei dat ze zich pas na haar pensioen bekeerd heeft: "Het is nooit te laat om je te bekeren. God heeft mij bij de hand genomen. Hij geeft mij leven." We zongen een paar Hebreeuwse liederen, die Loedmila enthousiast meezong. Loedmila's blijdschap kende geen grenzen, toen ze ook nog een tasje kreeg, waar van alles uitkwam. Het bezoek bij Loedmila was voor ons een voorrecht en geweldige bemoeiding; zo arm en eenzaam en toch zo blij en niet alleen. Daar konden we veel van leren.

Kinderen thuis van school

Het volgende bezoek was ook indrukwekkend. We bezochten de familie Rozner. Moeder Vita woont samen met haar dochter Natasja van 15 jaar en zoon Sergey van 11 jaar. De kinderen bleken speciaal voor het bezoek thuisgebleven te zijn. Haar man Sergei was niet thuis. Hij werkt in Israël: "Hij is vorig jaar zomer gegaan en komt over een maand terug. Hij verdient daar wat geld," vertelde Natasja: "Onze

8 jaar, en Christina, 12 jaar, zijn vier maanden geleden verhuisd naar deze éénkamerflat. De flat is van een vriendin van Isabella. Het is een hele vooruitgang in vergelijking met de kamer waar ze eerst woonden. Toch zagen we dat er een goed bed en matras ontbrak. Er werd contact gezocht met Yudita. Zij kwam met Hans en Aize in het andere busje, waar nog een goed bed en matras in lagen, ook naar de flat. Het bed werd geplaatst en het matras met lakens erop gelegd. Daarnaast lieten we veel kleding achter, voor zowel de kinderen als ook voor Isabella. Ook een prachtig spreid vond hier zijn weg. We mochten hier veel vreugde brengen. Het valt niet mee het hoofd financieel boven water te houden, zodat elke hulp welkom is. Isabella werkt in een autofabriek. De ene week heeft ze een dagdienst, de andere week een avond- en nachtdienst. De kinderen zijn dan alleen thuis. Drie keer in de week gaan ze naar de kinderclub van Chesed, waar Yudita leiding geeft. "De nieuwe kleren

Bij de familie Rozner

oudste dochter Christine woont ook al zes jaar in Israël. Ze dient nu in het leger."

Natasja wil ook naar Israël: "Ik heb een test gedaan, maar heb het niet gehaald. Mijn Engels was nog niet goed genoeg. In het voorjaar mag ik het overdoen."

We gaven de kinderen wat cadeautjes. Ook gaven we het boek de Schuilplaats en aan Natasja het boek 'Nieuw Leven' met getuigenissen. We zagen het boek van Jacob Damkani in de kast liggen. Het was haast stukgelezen zo te zien. Ook bij het volgende bezoek bleken de kinderen thuis gebleven te zijn van school voor het bezoek.

Isabella met haar twee kinderen Vika,

hadden ze gelijk al aan op de club", vertelde Yudita. De kinderen zijn dol op Yudita, zagen we.

Feestavond

Het werd tijd om ons op te maken voor het feest van Rosh Hashana, zoals het door de Joden genoemd wordt. Het is Bijbels gezien 'de dag van geklank'. De Joodse mensen waren om vijf uur allemaal aanwezig in de zaal van hotel Nehemia. De voorganger van de Evangelische gemeente was gevraagd aan het begin de sjofar te blazen. Zoals hij blies hadden we het geluid nog nooit gehoord, wat een volume. Het klonk als een roep om de zevende maand te heiligen en om wakker te worden

We zongen twee Nederlandse liederen voor de mensen

en de Messias te verwachten. Daarna werden er Hebreeuwse liederen gezongen, waarbij sommige ook door de voorganger werden begeleid, nu op de saxofoon. Daarna gaf Nadya Wim het woord, die vertaald werd door Ria. Het was bijzonder om aan jong en oud iets door te mogen geven van Gods heilsplan: Het burgerlijk, natuurlijk jaar begint in de herfst, maar het geestelijke jaar begint met de verlossing, het Pesachfeest in het voorjaar.

De mensen werden aangespoord voor vergeving van zonden niet van alles te doen, maar te geloven in de verzoening die God door Zijn Zoon heeft bewerkt.

Daarna was er een korte pauze, waarna de samenkomst een vrolijker karakter kreeg. Er werd gezongen en gedanst.

Er werd ook gedanst

We deelden cadautjes uit

Wij, als groep Nederlanders, zongen ook twee liederen in het Nederlands. Het werd heel mooi gevonden.

Daarna volgde het uitdelen van de tasjes met cadeautjes. Voor elke man, vrouw, jongen en meisje was een aparte tas klaargemaakt. Wat een verrassing!

Na nog een dankwoord werd de Aäronitische zegen in het Hebreeuws en Russisch doorgegeven.

Stefan en Doesja

De volgende morgen, op de feestdag, brachten we bij verschillende mensen nog een bezoek. Eerst bij Stefan en Doesja. Voor Stefan, die op een uurtje per dag na, altijd op bed ligt, omdat hij geen benen meer heeft, is het altijd een bemoediging wanneer 'de Hollanders' op bezoek komen. Hij kijkt er zo naar uit. Zo ook deze keer. Stefan lag nog op de kamer die op de straatkant ligt, omdat de verbouwing van zijn kamer aan de achterkant nog niet af was: "Het is erg gehorig, de hele dag en ook 's nachts rijden auto's via deze straat naar het centrum."

Stefan weet alles over de huidige oorlog in het oosten: "Er is nog steeds oorlog, dat zien we elke dag op tv. Elke dag vallen er nog doden. Het aantal doden ligt nu al rond de 20.000. Er zijn er die vrijwillig in dienst gaan. Maar het is heel gevaarlijk. Zij die in de eerste linie vechten, verdienen per maand 10.000 Grivna (€330)."

We praatten ook over wat 'luchtiger' onderwerpen en kregen appeltjes met honing aangeboden met de wens dat het een 'goed en zoet nieuwjaar' zou mogen worden. Zoals Stefan en Doesja altijd graag willen, lazen we ook nu uit de Bijbel een toepasselijk gedeelte en sloten het samenzijn af met gebed.

Stefan en Doesja mogen we al jaren als vrienden kennen

"Ik zat ondergedoken bij een Joodse vrouw die er niet Joods uitzag en met rust gelaten werd."

Ik overleefde de oorlog

Bij Chesed aangekomen splitsten we de groep weer. Aize en Hans bezochten, samen met Yudita de 96-jarige Maria. Zij is de schoonmoeder van de ook allang gepensioneerde Olga, die bij Chesed werkt als 'ouderen-werkster'. Maria vertelde dat haar beide benen erg zeer doen: "Ik wandel veel in huis en dan gaat het beter", zo zei ze. Maria is aan beide ogen geopereerd. Behalve dat ze reumatisch is, is ook haar hart niet sterk: "Soms ben ik angstig dat mijn hart ermee stopt."

Maria vertelde a.d.h.v. een fotoalbum nog over haar familie. Haar zoon Misja (getrouwd met Olga) woont bij haar in huis. Een andere zoon is arts en werkt in China. Haar familie heeft erg geleden tijdens de oorlog: "Mijn ouders en alle familieleden op een tante na kwamen bij een bombardement om het leven, mijn man zat in het leger. Van een heel regiment was hij, samen met twee anderen, de enige overlevende. Ik overleefde de oorlog. Ik zat ondergedoken bij een Joodse vrouw, die er niet Joods uitzag en met rust gelaten werd."

Maria kreeg ook een tasje met leuke spullen en een boek uitgereikt. Na nog wat bemoedigende woorden sprak Aize een gebed uit.

Daarna gingen zij bij de familie Tkach op bezoek. Viktoria van 46 jaar heeft vier jaar geleden twee ernstige hartoperaties gehad. Haar man werkt bij het spoor. Van de tweeling Maria en Julia, die ondertussen al 21 jaar zijn, was alleen Maria thuis. Julia werkt in Polen en is steeds zes maanden van huis en daarna twee maanden thuis. Zo met elkaar kunnen ze met hulp van de sponsor het hoofd net boven water houden.

Ik kan mijn hoofd niet oprichten

De overige vier van de groep bezochten Gustav en Rosa. We schrokken toen we Rosa zagen. Toen ze de deur opendeed, zagen we direct dat ze haar hoofd niet kon opheffen. Ze liep met de kin op haar borst. "Wat is er gebeurd?" was onze eerste vraag. "Ik kan mijn hoofd niet oprichten, zelfs water kan ik alleen met heel kleine slokjes naar binnen krijgen," zo begon ze. "Drie maanden geleden ben ik gevallen in de keuken. Ik stootte heel hard mijn hoofd. Met de Eerste Hulp ging ik naar het ziekenhuis, maar ze hebben niets aan mij gedaan. De wervels zijn van hun plek. Ik zou geopereerd moeten worden, maar ik weet niet of ik er doorheen kom." Rosa zei dat een operatie veel geld kostte. We boden aan de operatie te willen betalen. Maar belangrijker voor Rosa is dat ze de operatie aankan. Ze zei: "De arts wil het wel. Hij vindt een operatie nodig. Maar ik heb steeds koorts." We merkten dat Rosa de operatie (nog) niet aandurfde. Ze wil ook

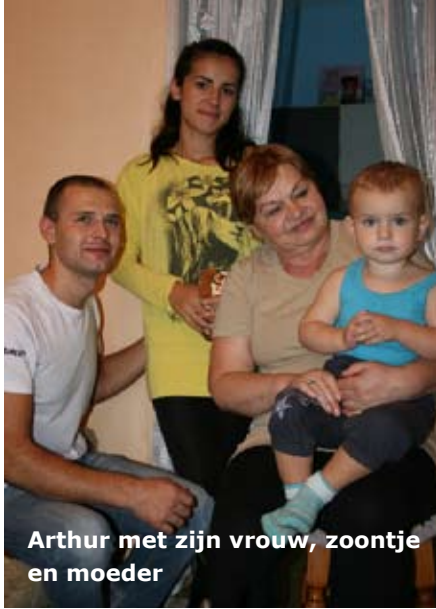

haar man niet graag alleen laten. Gustav heeft Parkinson en kan niet zonder voortdurende hulp.

We lazen uit het Woord en baden ook voor een oplossing. Rosa lag met veel pijn achterover geleund op de bank. We hadden het idee dat veel woorden aan haar voorbij gingen. We beloofden met Yudita te spreken over een eventuele operatie. Mocht ze besluiten zich toch te laten opereren, dan zouden we financieel hulp bieden.

14 uur werken voor 7 euro

Ook Maria en haar zoon Arthur bezochten we. Maria en Arthur hel-

Arthur met zijn vrouw, zoontje en moeder

pen we al vanaf het eerste uur van het bestaan van de Stichting. Omdat Maria's man als brandweerman bij de ontplofte Tsjernobilramp onbeschermd ingezet was, overleed hij een aantal jaren later aan de gevolgen. Maria heeft ooit zelf een infarct gehad en heeft als gevolg daarvan nog steeds weinig kracht in haar rechterhand.

Arthur is getrouwd en woont samen met zijn vrouw en zoontje Maxiëm ook in de tweekamerflat bij zijn moeder. Arthur, die in januari al 27 jaar wordt, doet zijn uiterste best om voor een inkomen te zorgen: *"Ik heb ik Polen gewerkt, het heeft me meer geld gekost dan dat het me heeft opgeleverd. Ik heb \$300 schuld gemaakt om alles te kunnen regelen. Ik zou nu graag naar Tsjechië gaan om daar te werken. Hier werk ik soms in een pizzeria. Als ik 's morgens van 9 uur tot 's avonds half 12 werk verdien ik 200 Grivna (€ 7, -) En als er weinig mensen zijn krijg ik maar 100 Grivna, maar je moet er wel de hele dag zijn."* We begrepen dat er voor Arthur en zijn gezinnetje ook een sponsor nodig is. Omdat de boiler kapot was, gaven we geld voor reparatie.

We lazen voor hen uit Johannes 10 over Jesjoea als de goede herder, Die Zijn leven gaf voor Zijn schapen. We kwamen op het idee om dit te lezen, omdat Maria ons net een schilderij gegeven had met daarop de Karpaten en ook een herder met schapen.

Ik geloof

We reden terug naar de 'office', het kantoor van Zhyttya en haalden daar mama Nadya op. We reden met elkaar naar Moekatsjevo om een bezoek te

brengen bij de zieke Galina en haar man Jasja. Deze vluchtelingen uit het oosten liggen ons er na aan het hart. De kanker is bij Galina teruggekomen en de chemokuren die eerst zo aan leken te slaan, lijken de ziekte niet te hebben uitgebannen. Galina was voor het bezoek uit bed gekomen en zat op een stoel. Haar toestand was zorgelijk. Na wat fijn gepraat en gegeten te hebben, gingen we om Galina heen staan en baden we voor haar. Wim las eerst Johannes 11, waar staat dat Jesjoea tegen Martha zei: *"Ik ben de Opstanding en het Leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven, en ieder die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid. Geloof u dat?"* Galina antwoordde: *"Ik geloof"*. We baden met haar om genezing, dat de Heere om de eer van Zijn Naam dit wonder zal doen. Dit echtpaar leefde zonder God. Ze moesten alles in het oosten achterlaten om hun leven te redden en toen werd Galina ziek. De Heere heeft ons en Zhyttia op hun weg gebracht. Ze erkennen ook dat het God is die dit zo geleid heeft. Zij en wij mochten delen uit het Woord en getuigen dat God de levende God is. Nadya belt ook bijna iedere dag om met Galina te spreken en te bidden door de telefoon. We namen ontroerd afscheid in de hoop elkaar weer te zien.

Bij Jasja en Galina

Gas 8 keer duurder

Onderweg naar huis gingen we nog bij Vasil (78 jaar) en Maria (64 jaar) langs. Zij hebben twee kinderen. Zoon Michael woont met zijn vrouw Sveta en twee kinderen, Misja en Angela, bij hen in. Vasili's vader heeft het getto in Moekatsjevo en verschillende kampen overleefd. Maar hij kon daar nooit over praten.

Vasili is hartpatiënt en ook zijn schildklier werkt niet goed. Hij heeft al vijf

operaties achter de rug. Van dit alles was niets te merken tijdens het bezoek. Ze waren allemaal zo opgewekt en blij vanwege het bezoek. De vrouwen waren druk in de weer om ons van een rijke maaltijd te voorzien. We hadden nieuwe schoenen plus laarzen voor Vasil en kleinzoon Misja en prachtige jassen en andere kleding en spullen. Vasil vertelde hoe veel moeilijker het leven geworden is: *"Fabrieken werken niet, onze beide zonen hebben daarom geen werk. De situatie is nu zo dat gepensioneerden wel moeten bedelen, om in leven te blijven. Het gas is de laatste jaren acht keer duurder geworden."* Toen we vroegen of ze een koe hadden, antwoordde Vasil: *"Nee, we hebben niet genoeg eten voor een koe. We hebben dus ook geen melk om te verkopen. We plukken paddenstoelen in het bos en die proberen we te verkopen."* We deelden nog uit het Woord en baden voor hen en namen toen afscheid van deze zo hartelijke familie.

Een zeer warme ontvangst...

...en een innig afscheid bij Vasil en Maria

Als enige overleefd

Op vrijdagmorgen deden we nog twee bezoeken. Als eerste bezochten we Emilia (Mila). Deze lieve weduvrouw van 88 jaar woont alleen. Haar man stierf 30 jaar geleden. Ze heeft een zoon in Tsjechië, een kleindochter in Hongarije en een kleindochter in Amerika. Mila overleefde als enige van

het gezin de oorlog, omdat zij op tijd gewaarschuwd werd niet naar huis terug te gaan. De Duitsers namen het hele gezin mee en Emilia heeft hen nooit meer gezien. Zij werd opgevangen in een christelijk gezin, waar ze veel liefde ontving.

Mila is zo blij met het bezoek. Ze omhelsde ons: *"Ik ben altijd alleen en nu zijn er één, twee, drie.. zeven mensen op bezoek. Al een jaar kan ik niet opstaan. Mijn voeten doen 's nachts zo zeer. Maar ik heb het nog overleefd, dat is allemaal van God, zodat ik jullie nog zou zien. Ik dacht niet dat ik jullie nog zou zien."*

Mila krijgt wel bezoek van Zhyttia. *"Al mijn vrienden zijn vertrokken naar Israël. Ook mijn leerlingen wonen daar,"* zo vertelde Mila. *"Ik gaf muziek. Ik heb er zo van gehouden kinderen les te geven."*

Mila had het ook over de kaart van Peter, die er heel lang overgedaan had om bij haar te komen: *"Die kaart is zo kostbaar voor mij. Zeg maar dat ik hem ontvangen heb."* We deelden nog uit het Woord, dat God als Immanuel onder ons gewoond heeft. Dat Hij ook bij haar is. We zongen ook nog een lied. Het boek met getuigenissen gaven we aan de 'thuishulp', zodat zij het haar voor zou kunnen lezen. En natuurlijk kreeg Mila ook de tas met leuke spulletjes en kaas.

wel heel veel: *"Ze eet nog goed en drinkt zelfs nog koffie,"* vertelde haar dochter Natasja, bij wie ze inwoont. Natasja heeft zelf longkanker en ze heeft dringend een sponsor nodig. Natasja is getrouwd met Sasja, die maar één goed functionerende arm heeft. Hij heeft één halve arm.

Hun dochter Vika met kleindochter Alexandra wonen ook bij hen.

Natasja vertelde: *"Ik heb nu vijftien chemo's gehad. De artsen zeggen dat het nu beter is. Ik heb een tijd gehad dat ik niet ademen kon."* Natasja heeft jarenlang in een meubelfabriek gewerkt waar ze meubels moest laken.

Sasja gaf aan dat het ook financieel moeilijk is geweest, maar dat ze steeds geholpen werden: *"Ik kan wel zeggen, dat we niet verdrongen zijn, dankzij de hulp van mensen."*

Kleindochter Alexandra studeert literatuur op de universiteit. Ze wil journalist worden. Ze vroeg ons of ze een interviewtje mocht afnemen: *"Ik wil een artikel schrijven over Roechama"*, zo legde ze uit. Het gaf ons de gelegenheid te getuigen. Er werden nog foto's gemaakt en cadeautjes, boeken en brochures uitgereikt. Net als de vorige keer zongen we ook een paar liederen. Iedereen wist nog hoe een paar jaar geleden Zina zelf nog enthousiast meezong. Dat raakte toen

Sasja, Sasja, Vika en Natasja

In de diepten van de zee

Ons restte nog ons klaar te maken voor de 'finale', de feestelijke sabbatbijeenkomst in het restaurant. Om vijf uur vrijdagmiddag werden daar de Joodse mensen en ook wij verwacht. Het werd een bijzondere samenkomst. Veel oude bekenden, letterlijk en figuurlijk, maar ook een paar jonge mensen en kinderen waren gekomen om samen te zingen, het Woord te horen en een heerlijke maaltijd te hebben. Eerst zongen we een paar liederen. Daarna deelde Wim over Gods liefde en ontferming vanuit de profeet Micha: *"Wie is een God als U, Die de ongerechtigheid vergeeft, Die voorbijgaat aan de overtreding van het*

"...al een jaar kan ik niet opstaan, mijn voeten doen zo'n zeer."

overblijfsel van Zijn eigendom...U zult al hun zonden werpen in de diepten van de zee." (Micha 7:18,19) Over een week zou het Grote Verzoendag zijn. God vergeeft onze zonden omwille van het offer van Jesjoea.

Ria vertelde hoe Corrie ten Boom altijd zei: *"God werpt onze zonden in de diepte van de zee en er staat een bordje bij; Verboden te vissen."*

Ook Sjoerd, Aize en Hans spraken kort nog dankwoorden uit. We keken met elkaar terug op een bijzondere week, waarin we twee keer met de Joodse mensen een feest mochten vieren. We mochten daarnaast veel mensen bezoeken en volop delen van onze overvloed en vooral ook vanuit de overvloed van Gods Woord. We zijn God zo dankbaar dat we met elkaar als Stichting Roechama met zoveel

Mila is al 30 jaar weduwe

Vijftien chemo's

We brachten een bezoek bij Zina Kugel. Deze holocaustoverlevende is al 94 jaar. Twee jaar geleden was ze heel zwak en dachten we al dat ze zou sterven. Ze leefde nog steeds, maar sliep

de harten van de overige gezinsleden. We namen afscheid. Bij het ter perse gaan van de nieuwsbrief hoorden we dat Natasja overleden is en twee dagen later haar moeder Zina. Uiteraard blijven we het gezin steunen.

mensen deze bediening van "ontferming betonen aan het Joodse volk" handen en voeten mogen geven. Vermoeid maar voldaan aanvaardden we de terugreis, die voorspoedig verliep. Aan God alle eer en dank en lof. Het is zoals de profeet Micha zijn woorden besluit: "U zult Jakob de trouw bewijzen en Abraham de goedertierenheid, die U aan onze vadersen gezworen hebt vanaf de dagen van weleer." (Micha 7: 20)

Met het team van Zhyttia

Feest met de mensen van Zhyttia

Reis naar Hamburg

Oktober 2017

Weekend Hamburg

De messiaanse voorganger Vladimir uit Minsk in Wit-Rusland houdt regelmatig 'excursies' met groepen naar voormalige concentratiekampen. Zo was hij ook met een groep van vijftien Wit-Russen naar Hamburg gekomen in het weekend van 10-13 november. Vladimir brengt altijd verschillende mensen bij elkaar; Niet-Joodse gelovigen van verschillende richtingen, een paar ongelovigen, Joodse mensen waarvan er meestal een paar holocaust overlevenden zijn. Hij heeft een viervoudig doel dat hij ook steeds benadrukt: 1. Herdenkingsplaatsen van de holocaust bezoeken 2. Onderwijs vanuit Gods Woord en de geschiedenis. 3. Humanitaire hulp 4. Toeristisch uitje. Op deze manier wil hij Joodse mensen tot kennis van de Messias brengen en

Kleding uitzoeken

christenen tot kennis van de Joodse geschiedenis en ook van de Bijbelse wortels.

Wim en Ria waren ook door Vladimir uitgenodigd om naar Hamburg te komen. Met kleding voor de groep Wit-Russen en voor de financiële afhandeling van het sponsorgeld voor de

Joodse mensen in Wit-Rusland. Ook had Vladimir een paar spreekbeurten geregeld voor Wim; één op sabbatmiddag in de messiaanse gemeente in Hamburg en één op zondagmorgen in een charismatische gemeente in Stade, vlakbij Hamburg.

Alleen doen wat de Heere wil

De groep was te gast bij een echtpaar David en Olga, waar we met elkaar vrijdagavond sabbat vierden en waar we elke morgen ook ontbeten. Wim gaf daar op zaterdagmorgen onderwijs vanuit de Bijbel en op zondagavond over de geschiedenis van het Joodse volk in christelijk Europa én over de tijd waarin we leven. Er waren er verschillenden, met name ook de gastvrouw Olga, die het onderwijs indronken. Olga vertelde aan het eind van het weekend, dat het bij haar heel dingen nu duidelijk waren geworden: "Vorige week ben ik 50 jaar geworden en toen heb ik tegen mijn familie gezegd, die niet gelovig is: "Ik ben nu vijftig jaar geworden, vanaf nu wil ik alleen doen wat de Heere van mij wil. En nu krijg ik zoveel door dit onder-

wijs wat Hij mij duidelijk maakt, m.b.t. het plan van God en ook het herstel van zoveel dingen." We bezochten met elkaar de messiaanse gemeente in Hamburg. Daar mocht Wim kort samenvatten wat de boodschap vanuit Gods Woord is voor onze tijd.

Na de dienst vonden er nog fijne gesprekken plaats en namen velen ook de brochures 'de vrouw dronken van het bloed' en 'Kom naar huis' mee.

Inbraak

Alle kleding die netjes gesorteerd meegenomen was vanuit Nederland, werd zaterdagavond in de garage uitgepakt, te beginnen met de schoenen. Daarna mocht iedereen drie paar schoenen uitzoeken en kon iedereen ook zoveel mogelijk kleding voor zichzelf, hun kinderen en voor wie dan ook maar uitzoeken. Het was prachtig om te zien hoe alle kleding nauwkeurig werd bekeken, gepast en gekozen. Trots liet Anja, die in verwachting is van haar vierde kindje, zien hoe haar nieuwe leren laarzen precies paste. Zaterdagavond wachtte ons bij thuiskomst in het huis van de gastheer Joachin een onaangename verrassing; er was ingebroken. Via een kelder- raam waren de dieven binnengekomen en hadden het hele huis overhoop gehaald. Blijkbaar waren ze alleen op zoek naar geld. Onze paspoorten waren wel uit de hoes gehaald, maar op de grond gegooid. Al ons geld was weg. Gelukkig voor de gastheer, die werkt voor Christenen voor Israël Duitsland en voor zijn werk afhankelijk is van zijn computer, hadden ze van hem niets meegenomen, ook de computer niet. De politie is geweest en er heeft sporenonderzoek plaatsgevonden. Al met al hadden we ook een korte nacht.

De volgende morgen werden we in deze tegenslag vertroost vanuit Hebreëen 12. Dat "de kastijding een zaak van verdriet "schijnt te zijn", maar als we er door geoefend worden is er een vreedzame vrucht van gerechtigheid."

Zondag gingen we met elkaar naar een

kleine Russisch sprekende gemeente in Hamburg, waar ook David en Olga naar toe gaan. Wim mocht daar iets delen wat hij op zijn hart had. Hij nam de houding van de kerk naar de Joden als uitgangspunt en bracht als boodschap dat God van de gelovigen vraagt dat wij het Joodse volk tot jaloersheid wekken.

's Avonds gaf Wim aan de groep nog onderwijs. Ze mochten ook vragen stellen. We zongen en baden met elkaar en ervoeren met elkaar veel vreugde vanwege de Heilige Geest, Die mensen uit verschillende landen bijeen brengt met eenzelfde geloof en verwachting.

Bergen Belsen

Voor maandag hadden we een bezoek aan het voormalige concentratiekamp Bergen-Belgen gepland. Het is gelegen op 60 kilometer ten noorden van Hannover. Anne Frank en haar zus Margot zijn in dit kamp omgekomen. Bij een herinneringsmonument, willekeurig op het terrein, want niemand weet waar zij precies 'begraven' zijn, herdachten we de Joodse slachtoffers van het kamp. We baden met elkaar en zongen: Kadosh (Heilig).

Het uitgestrekte kamp bestond al vanaf de jaren '30. Het werd gebruikt als trainingskamp om de oorlog voor te bereiden. Gedurende de oorlog zijn er ongeveer 100.000 mensen omgekomen in de vier krijgsgevangenkampen en het concentratiekamp, dat pas in 1943 werd ingericht. En dat terwijl er geen gaskamers aanwezig waren. Het grootste aantal slachtoffers in Bergen-Belsen betreft Russische krijgs-

gevangenen; 50.000 van hen kwamen om van honger, ellende en tyfus. Deze krijgsgevangenen leefden onder erbarmelijke omstandigheden. Ze werden op het braakliggend open terrein gewoon gedropt achter prikkeldraad en moesten, bijna zonder enig voedsel en zonder sanitaire voorzieningen maar zien hoe ze (niet) overleefden. Ze leefden onder tentdoeken of groeven holen onder de grond als konijnen. In het tentoonstellings- en documentatiecentrum zijn 450 getuigenissen te zien en te beluisteren van overlevenden van dit afschuwelijke kamp.

Het in 1943 opgerichte concentratiekamp bevatte voornamelijk Joden die niet meer tot werken in staat waren en later ook Joden uit kampen die in het Oosten in de frontlinie kwamen te liggen. De overbevolkte situatie veroorzaakte nog meer doden door ziekten, ondervoeding en uitputting. Alleen al tussen januari en april 1945 stierven ongeveer 35.000 personen. Anne Frank en haar zuster Margot bevonden zich onder de slachtoffers. Zij stierven vlak voor de bevrijding, hoogstwaarschijnlijk in februari 1945, aan vlektyfus.

Bergen-Belsen werd op 15 april door de Britten bevrijd. Zij troffen vele massagraven en duizenden onbegraven lichamen aan, naast ongeveer 60.000 overlevenden. Daarvan bezweken er in de loop van de daaropvolgende dagen en weken nog ongeveer 14.000. Zij werden begraven in massagraven waar nu herdenkingsmonumenten voor zijn opgericht. Het kamp Bergen-Belsen werd na de bevrijding met de grond gelijk gemaakt en afgebrand,

vanwege het zeer hoge risico van besmetting met tyfus en luizen. Het is nu het grootste herdenkingskamp in Duitsland.

Joden in Hamburg

De Joden werden in Spanje in de 15e eeuw vervolgd en gedwongen zich te laten dopen. Gedoopte Joden werden in Spanje 'marranos' (varkens) genoemd. Alle ongedoopte Joden werden in 1492 uitgewezen. Tienduizenden vluchtten naar het buurland Portugal. Vijf jaar later werden ze alsnog gedwongen gedoopt. Gedoopte Joden die in het geheim toch 'Joods' bleven werden door de inquisitie opgespoord, gemarteld en verbrand. Velen slaagden erin te vluchten naar het buitenland. Behalve o.a. naar Noord-Afrika en Nederland ging er ook een kolonie Joden 'als Portugese christenen' naar Hamburg. Onder hen waren vele rijke kooplieden en vertegenwoordigers van buitenlandse firma's. Toen deze Joden openlijk terugkeerden tot het Jodendom, was dat een gruwel in de ogen van de Lutheranen. Dat de Joden zich na een lange strijd toch mochten vestigen, hadden ze te danken aan hun bijdrage aan de ontwikkeling van Hamburg; er waren scheepbouwers, artsen, goudsmeden,

bankiers en importeurs van suiker en tabak bij. De senaat begreep hoe belangrijk de aanwezigheid van de Joden was voor de handelsrelatie, ook met het verre oosten. Ze moesten voor hun verblijfsrecht overigens wel duizenden marken betalen. En die prijs werd steeds verhoogd, zodat op den duur vooraanstaande Joodse families verhuisden. Zij ruilen de stad in voor... Amsterdam.

Later, in de 19e eeuw, dook zelfs het spook van de middeleeuwen weer op. In Duitsland, dat bevrijd was van Napoleon, ontstond patriottisme. De Joden werden hun rechten weer ontnomen, die ze door de Franse overheersing hadden verworven. In veel Duitse steden en ook in Hamburg brak geweld uit. Onder het roepen van "*Hep, Hep, Jude verrecke*" (Hep = Hierosolyma est perdita; Jeruzalem is verloren) brak er een 'christelijke' pogrom uit: "*Op, wie gedoopt is, het gaat om de heilige zaak, het is tijd het geslacht van Christus' moordenaars te onderdrukken,*" kon je horen uit de mond van een opruiende professor. Ook in Hamburg vond gedurende vier dagen, van 21-24 augustus in 1819, een 'schervenweek' plaats. Joden werden op straat lastig gevallen en uit alle officiële gebouwen verdreven. Zij die zich verdedigden werden door de senaat vermaand "*geen aanleiding tot relletjes te geven.*"

Het zou nog 50 jaar duren tot juli 1869 voordat de tolerantiewet werd ondertekend, die gelijkstelling van alle burgers, ook Joden, garandeerde.

In 1930 leefden nog bijna 17.000 Joden in de stad. In de arme wijk Altona aan de Elbe hield de S.A. in april 1932 al een gewelddadige mars als provocatie naar de Joden toe. Vanwege de achttien doden en vele ge-

wonde slachtoffers werd dit 'Altonaer Blutsonntag' genoemd.

Omdat veel Joden al begrepen dat er hen weinig goeds te wachten stond van de nieuwe naziregering verlieten 5000 Joden Hamburg in de jaren 1933-1937. Tijdens de 'Kristall Nacht'

"Onder het roepen van "*Hep, Hep, Jude verrecke*" brak er een 'christelijke' pogrom uit."

* Hep = Hierosolyma Est Perdita; Jeruzalem is verloren

van 9 op 10 november 1938 werden bijna alle synagogen van de stad verwoest. In de jaren 1941-1945 werden de Joden gedeporteerd naar Riga, Minsk, Auschwitz e.a. door middel van zeventien transporten. Aan het eind van 1941 pleegden in korte tijd wel 80 Joden zelfmoord. Het totaal aantal zelfmoorden ligt zelfs op 300 Joden. De 1800 Joden die nog niet weggevoerd waren in 1943, omdat ze getrouwd waren met niet-Joden, werden in juni alsnog weggevoerd.

In totaal werden 7.800 Hamburgse Joden tijdens de SHOА vermoord.

Kristallnacht in Duitsland

Reis naar Oekraïne

November 2017

Vlotte grensovergang

Op zaterdagmiddag 16 november vertrokken Wim en Ria opnieuw met een busje met spullen naar Oekraïne. Deze reis zou een korte zijn, van maar vijf dagen in totaal, alleen naar Rovne en L'vov in het westen van Oekraïne. Er waren meerdere redenen voor: de meer dan 300 kalenders en negen pakketten zouden vanuit Oekraïne veel gemakkelijker en goedkoper verzonden kunnen worden, een aantal nieuwe gezinnen hadden bezoek nodig, financieel was er het één en ander af te handelen en met de winter voor de deur waren warme kleding en dekens hard nodig. Een aantal dagen na ons vertrek mochten de mensen bij Chesed al spullen komen uitzoeken die door ons waren meegebracht.

Spullen uitzoeken bij Chesed

De vlotte grensovergang van Polen naar Oekraïne mag een wonder genoemd worden. In de zomer kostte het bij elkaar zes uur om de grens over te komen, vanwege de enorme drukte. Nu was het niet druk en mochten we ook nog met ons busje met Europees kenteken aan de Poolse kant de rij voorbij. Aan de Oekraïense kant kregen we de twee benodigde stempels in vijf minuten en werd vergeten om de lading te controleren. We hadden gedacht pas laat in de avond via L'vov in Rovne bij onze vriend Pasja aan te komen. Het was nu echter nog maar half acht. We werden door directeur Gena en zijn vrouw Alla en Pasja en zijn zoon Arsen opgewacht bij de rondweg. In Pasja's huis aangekomen bleek de Russische banja (een zeer

hete sauna) al aangemaakt. Pasja zei: "Toen ik het huis bouwde en ook de banja, heb ik God gebeden dat er gasten zouden komen die van de banja gebruik kunnen maken." Dat deden wij maar al te graag, het is gezond en maakt ook dat je lekker slaapt.

Bij Pasja thuis

Een blijde Eva

De volgende morgen begonnen we direct met een ontmoeting bij Chesed. Gena had Eva van zes jaar met haar moeder gevraagd om te komen. Een sponsor had een nieuw leuk gekleurd koffertje op wieltjes met daarin een rugtas en schooltas van hetzelfde merk voor Eva meegegeven. Eva is met financiële hulp vanuit Roehama al verschillende keren aan haar

Eva was erg blij met haar koffer

gezicht geopereerd. Vanwege een heel ernstige schisis, waarmee Eva geboren is, die doorliep tot in haar gezicht. Zij heeft een warm plaatsje in ons hart. Wat was ze blij met haar cadeau. Haar gezicht straalde net als die van haar moeder. Eva gaf Ria een prachtige tekening als dank. En met haar ging ze op de foto. We gaven natuurlijk ook een stuk kaas voor het gezin, een pakje stroopwafels en de nieuw ka-lender met prachtige foto's met Hollandse plaatjes en met Bijbelteksten bij iedere maand één. Het

boek 'Een nieuw leven' had ze ook niet eerder ontvangen, dus dat gaven we ook nog mee.

Dansen met pak rijst

We bezochten ook het nieuwe gezin Kleiner. Onvoorstelbaar! Dit gezin leeft met vijf personen in een éénkamerflat. Vader Vitali met zijn vrouw Viktoria en hun twee kinderen Vitali en Sasja slapen in de woonkamer, opa Valodja slaapt in de keuken. Valodja vertelde dat van het gezin van zijn vader in de oorlog iedereen in het getto heeft geleefd, totdat ze allemaal werden doodgeschoten: "Mijn vader zat in het leger en heeft het daarom overleefd. Na de oorlog stichtte hij een nieuw gezin."

Sasja met de pakken rijst

Hoewel vader Vitali als taxichauffeur probeert geld te verdienen, komt er te weinig geld binnen om het gezin te onderhouden. Viktoria krijgt enkel een invaliditeitsuitkering vanwege een neurologische ziekte. De jonge Vitali heeft ook nog eens een oogafwijking, waarbij de oogleden zich bijna geheel sluiten. Hij moet steeds het hoofd achterover houden om goed te kunnen zien. Er is veel geld nodig in dit gezin. Sinds kort wordt het gezin daarom gesponsord. Het sponsegezin had een tas met voedsel en cadeautjes meegegeven. Het werd enthousiast ontvangen. Het meisje Sasja pakte een pak rijst en begon er mee te dansen; "Dit lust ik zo graag!" Het speelgoed werd gelijk uitgepakt en Vitali bouwde van de onderdelen van Knex met behulp van de tekening en Wim, een prachtige helikopter. Iedereen in het gezin was dolgelukkig. Er werden, naast de kalender, ook nog een paar boeken achtergelaten en de brochure 'Kom naar huis'. Vader Vitali reageerde met: "Dat past precies. We zijn juist gisteravond bij het Joods agentschap geweest voor voorlichting om Aliya te maken." Vader Vitali, die nog even mee ging naar de auto om nog een prachtig gekleurd en gebreid spreid en gebreide slijfjes in ontvangst te nemen, had tranen in zijn ogen van ontroering.

Aleksei en Alla

gitaar en zij zong." Voor het eerst hoorden we dat hij zelf ook gitaar gespeeld heeft.

Aleksei moest nu ook wel erkennen, dat wanneer hij niet naar het ziekenhuis was gebracht hij niet meer geleefd had. Van Gena hadden we al begrepen dat hij niet wilde, dat hij zelfs haast gedwongen moest worden. Uiteindelijk was hij er zo slecht aan toe dat ze hem met een brancard en ziekenauto naar het ziekenhuis moesten brengen. Aleksei zei: "Eerst dachten ze nog dat het been onder de knie kon worden geamputeerd, maar het was al te ver, door mijn eigen schuld, omdat ik niet naar het ziekenhuis wilde."

Alla, een zeer gelovige vrouw, vertelde over het wonder, dat er Duitsers gekomen zijn: "Die hoorden dat we een zoon in Israël hadden. Eén van hen vroeg: "Heb je een paspoort? En die had ik toevallig. "Wil je gaan," vroeg hij, 'en hoe lang?" Ik zei gelijk: "Drie maanden." Alla vertelde ook dat zij in Oekraïne veel pijn in haar rug had en ook hoofdpijn; "Na drie dagen in Israël, je gelooft het niet, kon ik rennen en was de pijn weg." En ook het hele jaar na de reis heeft ze geen last meer gehad.

Aleksei deelde nog met ons, dat hij niet veel vrienden over heeft, nadat hij zijn losbandige leven opgegeven heeft: "Ik heb maar één vriend over, God." Eerst dachten we dat er reden was om teleurgesteld te zijn, toen hij daarna zei dat hij niet in de Bijbel leest: "Ik lees niet, maar ik heb de hele Bijbel op de computer staan. Wat wil je horen, het Oude of Nieuwe Testament?" Toen opende hij een programma en liet hij ons Genesis hoofdstuk één horen.

We bemoedigden hen beiden en gaven ook nog wat leuke cadeautjes zoals de kaas, stroopwafels, de kalender, maar ook een pak wasmiddel.

Een groot verdriet

Het volgende echtpaar Boris en Tanja, waar we op bezoek gingen, was ook nieuw voor ons. Boris is geboren en opgegroeid in Donetsk. Toen hij in 1961 trouwde met Maria kwamen ze samen naar Rovno, omdat Maria uit Rovno kwam. Het paar ging in 1970 uit elkaar. Later trouwde Boris met Tanja. Boris is Joods en slachtoffer van de oorlog. "Toen de Duitsers kwamen, werd ik verborgen onder de kolen. De Oekraïense buurvrouw heeft mij vier jaar opgevoed, totdat mijn moeder terugkwam uit Duitsland, uit het concentratiekamp Auschwitz", zo vertelde hij. Toch krijgt hij geen 'uitkering' meer van JOINT vanuit Duitsland. Hij heeft niet langer de status van 'slachtoffer'. Gena zei; "Ze hebben geprobeerd bewijs te vinden, maar er zijn geen archieven overgebleven. Als hij maar kon bewijzen, dat hij tijdens de oorlog in Donetsk was, dan zou hij recht hebben op geld van de 'claim-conference'"

Boris en Tanja blijken een groot verdriet met zich te dragen: "Vier jaar geleden is onze zoon Sergej van 38 jaar overleden." En ze hadden maar één kind. Ze vertelden dat Sergej als monteur bij een baas werkte. Toen zijn baas op een dag zijn sleutel kwijt was, probeerde Sergej met een slijptol het slot van de aluminium deur te

Veel blijde gezichten

Maar één vriend over

Samen met Gena gingen we daarna bij Aleksei en Alla op bezoek. Aleksei kreeg op 49 jarige leeftijd al een insult. Hij is nu 66 jaar. Vorig jaar in september bezochten we hem nog in het ziekenhuis vanwege open wonden aan zijn been. Niet lang daarna werd één been toch geamputeerd. Hij zat zoals we van hem gewend zijn, op zijn kamertje achter de computer, die hij vooral gebruikt om muziek te luisteren. Aleksei vertelde dat zijn ouders fantastische muzikanten waren: "Mijn vader speelde piano en mijn moeder

"Toen de Duitsers kwamen, werd ik verborgen onder de kolen."

Boris en Tanja

openen. De zaag kwam in zijn hoofd: "Hij heeft zes operaties ondergaan. Hij heeft nog zes jaar geleefd en is toen overleden."

Dat was een zeer verdrietig en pijnlijk verhaal. Het echtpaar lijdt er nog dagelijks onder.

De overige gesprekken gingen daarna over de dure medicijnen. Er werd een voorbeeld gegeven van een medicijn dat in zes jaar tijd zes keer zo duur is geworden: "Het is allemaal business", was de conclusie. Daarna kwam er nog een triest verhaal over hun zoon, hoe hij behandeld werd of beter gezegd, niet behandeld werd: "De eerste hulp wilde hem eerst niet meenemen op het moment dat het heel slecht met hem ging. Later werd ik weggestuurd om medicijnen te halen voor hem. Maar op het moment dat ze de opdracht gaven, bleek later dat onze zoon al gestorven was. Ik vroeg: "Waarom heb je mij dan nog 800 Grivna laten betalen voor medicijnen?" Ze zeiden: "We zullen het terugbetalen." We hebben maar 500 teruggekregen."

We praatten aan de keukentafel nog een poosje door over de ellendige toestand van het land. Een land dat oorspronkelijk rijk was aan natuurlijke bronnen, maar waar van de 52 miljoen mensen nog maar 42 miljoen over zijn en waarvan er ook nog eens vijf miljoen in het buitenland werken. Toen brachten we het land Israël ter sprake. Boris zei: "Ik denk wel over Israël, maar ik zie Oekraïne toch als vaderland." We gaven bewust de brochure 'Kom naar huis' en ook de Schuilplaats. Het echtpaar was erg dankbaar voor de sponsorhulp uit Nederland.

We haastten ons naar het restaurant waar Pasja en zijn zoon Arsen ons samen met Gena en Alla uitgenodigd hadden voor een warme maaltijd.

Gods geld

Toen we de volgende morgen de gordijnen openden, keken we in een met wit besneeuwde tuin. Het was de eerste sneeuw die viel in Oekraïne. We hadden om negen uur een afspraak bij een gelovig echtpaar Valodja en Sonja. Dat was bijzonder geleid. In Leeuwarden bood een vrouw aan een Joodse

Lydia, Valodja en Sonja

gezin te willen sponsoren: "Maar als het kan in Rovne, want daar heb ik een gelovige vriendin die ik in Hongarije ontmoet heb en die ik ook af en toe steun. Hoewel we elkaars taal niet kenden, begrepen we elkaar wel, met de taal van het hart." Ria antwoordde haar toen dat we zeker wel een Joods gezin in Rovne konden regelen en ook dat we die vrouw zouden kunnen bezoeken. En zo is het ook gebeurd. Het werd een bijzondere ontmoeting. Het gezin was zo ontzettend verrast en dankbaar voor dit bezoek. Ook omdat het hen verbond met de vriendin in Nederland. En deze verrassing en dankbaarheid was wederzijds. Dochter

"Heere, geef mij dat ik iedere dag iemand kan bezoeken."

Lydia uit Amerika was ook aanwezig, omdat haar vader Parkinson heeft. We kregen al gauw door dat we hier bij een bijzonder gezin op bezoek waren. Direct werd ons al verzekerd: "Het geld wat wij krijgen gaat absoluut naar armen en wezen." Valodja is jaren voorganger geweest van een gemeente. Zijn opa had de Heere Jezus leren kennen door toedoen van de priester van de Russisch Orthodoxe kerk. Die had tegen hem gezegd, omdat hij merkte dat zijn opa zo graag de waarheid wilde weten: "Als je eeuwig leven wilt ontvangen, dan moet je het Evangelie van Johannes lezen. Maar, " zo voegde hij er aan toe, "vertel nooit iemand dat je dit van mij te weten bent gekomen." Valodja vertelde dat het uiteindelijk geleid heeft

tot een breuk met de Russisch orthodoxe kerk: "Er ontstond een nieuwe gemeente. Later zijn er veel meer mensen tot geloof gekomen", vervolgde Valodja. Ondertussen zijn er in Rovne acht zustergemeenten en in de hele regio drieëndertig zustergemeenten ontstaan. Het geheim bleek te zijn: een levend praktisch geloof. Sofia vertelde zelf hoe ze jaren geleden gebeden had: "Heere, geef mij dat ik iedere dag iemand kan bezoeken." Lydia vertelde over haar moeder: "Ik kan me niet herinneren dat er ooit één dag is geweest dat mijn moeder niet mensen bezocht heeft, thuis of in het ziekenhuis, onafhankelijk van wat voor weer het was, mooi weer of bittere kou en sneeuw." Het geld dat ze krijgt, gaat in een envelop waarop staat 'Gods geld'. Sofia zei: "Ik bid altijd: "Heere wie heeft het nodig?" Na de koorzang of na de dienst komen er mensen bij mij: "O, heb je een paar kopeken (minder dan centen) voor me, voor wat in de soep?" Verder vertelde Sofia nog hoe ze op bezoek gaat bij bedlegerige mensen en in het psychiatrisch ziekenhuis: "Ik koop wat mandarijnen, snoepjes, koekjes enz. Zo kom ik nooit met lege handen. We danken samen God, voor de mensen uit Holland. We omhelzen mensen en zeggen: "God houdt van u." We bidden samen met ze."

Toen vroegen zij aan ons, wie wij waren en wat wij deden. De bediening die we mogen hebben onder het Joodse

"Het is Gods geld. Ik bid altijd: Heere wie heeft het nodig?"

volk, trof hen. We vertelden, hoe God een reformatie geeft onder gelovigen m.b.t. het begrijpen van Gods plan met Zijn volk en de tijd waarin we leven. Ze waren vol belangstelling en ontvingen graag de boeken: 'De Schuilplaats', 'Kom naar huis' en 'De vrouw dronken van het bloed'.

Wat waren ze ook blij verrast toen Wim nog wat zakken en tassen met kleding en dekens uit het busje in de gang zette, die zij mooi kunnen gebruiken om uit te delen. En natuurlijk werden hier ook de kaas, stroopwafels, de kalender en klompjes uitgedeeld.

We baden met en voor elkaar en namen hartelijke afscheid van elkaar. Geve God dat we elkaar nog vaker zullen ontmoeten.

Wim en Ria met Rosa

Zeventig procent Joods

Met Gena gingen we daarna op bezoek bij een eenzame Joodse vrouw Rosa in het dorpje Kosja, een half uur rijden vanaf Rovne, die we ook zijn gaan sponsoren. Rosa heeft geen ouders meer sinds 1980 en haar enige broer stierf in 2003. De vrouw van haar broer en hun twee kinderen zijn haar enige familieleden. Rosa woont in het centrum van het dorpje, maar de plaats doet aan alsof je een boerderijtje bezoekt, inclusief waakhond aan de ketting. Het huis lijkt aan de buitenkant nog aardig stabiel, maar al gauw merkten we dat het oud is en de muren vol scheuren zitten en ook dat het huis trilt bij het passeren van vrachtauto's. "Ja," zei Rosa, "vroeger was er tussen ons huis en het meer geen weg. Nu rijden daar zware vrachtauto's voorbij."

Rosa vertelde dat het dorp voor de

oorlog voor 60 á 70 % Joods was; "Dit is het gebied Volynië, in alle plaatsen was een Joodse meerderheid. Mijn ouders vertelde mij waar vroeger allemaal Joodse winkeltjes waren." Rosa wees ook nu in haar directe omgeving aan wat 'Joodse huizen' waren: "Dit huis, dat huis!"

Rosa, die volgens de criteria geen 'oorlogsslachtoffer' is, omdat zij na de oorlog geboren is, krijgt van Chesed bijna helemaal geen hulp meer, omdat JOINT de hulp heeft ingeperkt tot alleen oorlogsslachtoffers. Er komt nu nog twee keer per week thuiszorg, maar of dat over een jaar nog zo zal zijn is de vraag. Rosa heeft een pensioen van 1674 Grivna (nu ruim €50,-) Eén vrachtauto hout voor haar houtkachel kost al 4500 Grivna. Rosa heeft ook nog een klein stukje tuin. De vrouw van haar broer helpt haar bij het bewerken ervan.

Toen Rosa ons op kwam halen, zagen we dat ze, ondanks de temperatuur rond het vriespunt, een oude dunne jas aanhad. We waren heel blij dat de mooie bontjas, die was meegegeven, haar paste. We lieten ook nog een veelkleurig spreid achter als kleed voor op de bank. En niet te vergeten de kaas, stroopwafels, shampoo en het boek de Schuilplaats.

Rosa zei, dat ze het fijn zou vinden, als we het haar zouden laten weten wanneer we weer in Rovne zijn; "Dan kom ik graag naar Rovne toe, om jullie te ontmoeten." Aldus werd afgesproken.

In een massagraf

Terug in Rovne gingen we bij nog een bijzonder gezin op bezoek; bij het oudere echtpaar Vanya en Sofia. Hun dochter, Sveta, die in Israël woont, was er ook. "Ik ben al een maand hier" zo zei ze, "ik zou tien dagen blijven, maar vader begon te zeggen: "Ga niet terug." Elke dag kijkt hij of ik mijn koffer nog niet aan het pakken ben. Hij heeft al drie infarcten ge-

Vanya en Sofia

had. Hij denkt dat hij gaat sterven," zo verklaarde ze haar langer verblijf in Oekraïne. Sveta, die al zeventien jaar zonder man is, heeft twee zoons, waarvan er één in Israël in het leger zit en de ander is naar L'vov teruggegaan. Ze wil haar vader en moeder nu niet in de steek laten.

Vanja heeft in het leger gediend. Hij ontmoette op een gegeven moment Sofia en nu zijn ze al vijftig jaar samen. Sofia's vader zat ook in het leger toen de Duitsers kwamen. "Dat redde hem zijn leven. Alleen zijn moeder (mijn oma) en één zus vluchtten naar familieleden, de anderen bleven. Zij kenden de Duitsers uit de Eerste Wereldoorlog, die waren anders. Het eerste gezin van mijn vader is doodgeschoten. Ze kwamen in een massagraf terecht. In 1955 is daar nog gegraven om goud te kunnen vinden." Gena voegde hier aan toe: "Dit jaar is dit ook nog drie keer gebeurd." Gena vertelde ook dat hij op een nieuw geplaatst monument ter gedachtenis aan de vermoorde Joden, ook wilde vermelden dat er Oekraïners bij betrokken waren: "Maar dat mocht er niet op."

Vanja kan zelf niet veel meer. Met moeite stond hij op. Hij praatte ook moeilijk. Sveta vertelde vol trots: "Hij leerde vroeger anderen hoe ze moesten bouwen, muren maken en afwerken en vloeren leggen." Dit gezin erkende ook: "Als Chesed er niet was, dan hadden we geen pampers, geen goed matras, geen medicijnen en geen rolstoel." We gingen in de keuken zitten om Vanja de verdere drukte te besparen. We praatten en aten nog gezellig met elkaar. Natuurlijk lieten we hier ook hetzelfde achter als in andere gezinnen. We zijn ook altijd blij dat we kunnen uitleggen dat Stichting Roehama gesteund wordt door gelovigen die een warm hart hebben voor de Joodse mensen. En dat de familie Ten Boom voor ons een voorbeeld is geweest. Dat gezegd hebbend gaven we het boek De Schuilplaats, zodat zij iets kunnen gaan begrijpen van de liefde van God.

We namen hartelijk afscheid.

De tijd heelt niet

Het was voor ons tijd om terug te

Ria en Loedmila

rijden naar L'vov, waar we zouden overnachten om woensdag daar nog een paar bezoeken te doen. We hadden een prachtige reis en vonden na wat zoeken een prachtig en goedkoop hotel. De volgende morgen gingen we om tien uur samen op bezoek bij Loedmila. De voorganger van de Messiaanse gemeente Sergey, die ons haar had aanbevolen om te gaan sponsoren, was met zijn gezinnetje op dat tijdstip net terug uit Israël. We konden het bezoek ook wel zonder hem doen. Dat bleek in dit geval echt zo bestuurd. Loedmila had anders wellicht niet zo openhartig haar verdriet en pijn met ons gedeeld. We ontmoetten een vrouw van onze leeftijd, maar zo getekend door verdriet. Het duurde niet lang of we wisten dat haar enige zoon Kostja op 21 jarige leeftijd aan een hartstilstand was overleden. En dat nog wel in Israël: "Hij ging in maart 2011 en op 18 juni stierf hij. Ze zeggen wel dat de tijd heelt, maar dat doet het niet!" Wat een verdriet. Het hele verhaal werd verteld: "Een broer van mijn moeder ging in 1978 naar Israël. Mijn moeder ging als tweede, mijn oudere zus, Rosa ging daarna en wij gingen ook. Mijn moeder en ook Kostja konden niet goed tegen het klimaat. We zijn met z'n drieën terug gegaan. Mijn man bleef. Mijn moeder is vijf jaar ziek geweest en daarna gestorven. Kostja ging hier naar de Joodse school. Hij mocht alleen op die school als hij ook naar de synagoge ging. We gingen samen, soms op sabbat, en ook met de feesten. Nadat Kostja overleden is, ben ik niet meer gegaan. We wilden graag ons flatje opknappen, maar we hadden geen geld. Toen Kostja groter werd, wilde hij naar Israël om geld te verdienen voor ons samen. Toen ge-

beurde het verschrikkelijke. Ik wilde niet meer leven. Toen zag ik ergens een uitnodiging voor een feest: Rosh Hasjana. Er stonden woorden op over God en ik had gelijk het gevoel: "Dit gaat mij redden." Het bleek dus een uitnodiging te zijn voor de messiaanse gemeente van Sergey. Loedmila roemde Sergey en zijn vrouw Anna: "Ik krijg zoveel ondersteuning. Er is elke woensdag een huisgroep, daar wordt je ziel opgewarmd."

Ik wist niet wat honger was

Haar huisgenoot Rosa bleek twee jaar geleden vertrokken naar Israël. Loedmila: "Ze vond het moeilijk dat ik in Jesjoea geloofde. Ze zei: "Joden mogen niet in Jesjoea geloven." Daarna is ze toch een keer meegegaan en... ze is blijven gaan totdat ze vertrok: "Zij had kanker en is in Israël geholpen. Zij zeiden hier dat ze nog maar twee maanden te leven had. Ze hebben alles gedaan om haar zo snel mogelijk weg te krijgen. Ze leeft nog, al gaat het niet zo goed. We leefden hier van haar pensioen. Totdat zij vertrok, wist ik niet wat honger was."

Daarna ontstond er een prachtig geestelijk gesprek. Toen Loedmila zei dat ze soms van verdriet niet bidden kan, troostte Ria haar vanuit Gods Woord, uit de eigen Bijbel van Loedmila waar veel teksten gemarkeerd waren. Ria las uit Romeinen 8:26, dat de Geest Zelf voor ons bidt, als wij niet weten wat wij bidden zullen. Ook had Loedmila de gedachte dat ze een niet zo erg gelovige vrouw was, omdat zij haar verdriet maar niet los kon laten. Daarom gaf Ria voorbeelden uit het leven van Corrie ten Boom, hoe God als een Vader is, waar je ook met je verdriet echt naar toe kunt: "Hij weet wat voor jou belangrijk is en luis-

De Bijbel van Loedmila

"Er stonden woorden op over God en ik dacht gelijk: Dit gaat mij redden."

tert naar jou." En vanuit Hebreeën 2 legden we uit dat Jesjoea zo'n bijzondere hogepriester is, omdat hij echt medelijden kan hebben, omdat hij ook Zelf verzocht is en geleden heeft. Toen vroeg Loedmila of het overlijden van haar zoon, misschien Gods straf op haar zonden was. We konden haar uit Johannes 9 het antwoord van Jesjoea laten horen: "Niet de jongen, nog zijn ouders hebben gezondigd." Dat we zo niet moeten denken, en ook dat Hij de straf op Zich genomen heeft. Loedmila dronk alles in. En toen we zeiden dat ze alles aan God mag vragen, reageerde ze: "Ook bijvoorbeeld dat mijn schuld wordt afgelost?" "Jazeker, Hij is beter dan een aardse vader," antwoordden wij. Natuurlijk vroegen we haar direct hoeveel schuld ze had en zorgden wij ervoor dat dit gebed werd verhoord voordat ze het zelfs gebeden had. We gaven haar ook nog wat extra en beloofden haar ook dat ze elke maand € 25,- van de sponsor zou ontvangen.

Het bezoek duurde wel twee uur. We lieten een heel andere Loedmila achter, als die we aantroffen toen we kwamen. En het boek 'De Schuilplaats' zal zeker met grote belangstelling gelezen worden.

Een wonder: gratis naar Israël

We bezochten Sergey en zijn gezin. De voorganger van de Messiaanse gemeente en zijn vrouw worden ook

Sergey en Anna

gesponsord, o.a. omdat Anna chemokuren heeft ondergaan en dat veel geld heeft gekost. Ondanks dat ze net thuis waren, hadden ze gauw een maaltijd weten klaar te maken. Aan tafel hoorden we van het wonder hoe het hele gezin een gratis reis naar Israël had aangeboden gekregen. Voor het hele gezin was het de eerste keer. We genoten van de verhalen en van de heerlijke maaltijd.

Met Sergey bezochten we daarna Oksana, helemaal aan de andere kant van stad. Oksana met haar man Vova hebben zes kinderen, waarvan er twee nog thuis wonen. Ze zijn hun huis helemaal aan het verbouwen met behulp van de broer van Vova? We zaten een poosje in de keuken. Oksana was helemaal opgewonden over het bezoek. Ook dat 'de rebbe' Sergey bij hen op bezoek kwam, vond ze geweldig. Toen we Oksana vroegen hoe ze de gemeente 'ontdekt' had zei ze: "Ik wist niet eens dat er sjabbat was. Mijn opa praatte wel Jiddisch, ze kwamen uit Polen. Maar we deden

niets met ons Joods zijn. Ik ontmoette twee vrouwen, die zeiden het. Toen ben ik ook eens gegaan. Gisteravond hadden we nog huisgroep." Toen we aan Vova vroegen of hij ook naar de gemeente komt, zei hij: "Nee, maar ik wil wel gaan." Ze blijken niet zo lang geleden hun éénkamerflat in het centrum verkocht te hebben en dit huis gekocht te hebben. Nu wonen ze ook veel verder van de gemeente vandaan.

We konden niet lang blijven. Wij wilden huiswaarts gaan. We baden nog met elkaar en lieten de cadeautjes achter en namen afscheid. Ook van Sergey. Nadat hij ons een stukje voor was gereden tot buiten de stad, scheidde onze wegen.

De grensovergang kostte meer tijd dan op de heenweg, maar al met al waren we donderdagmiddag, ruim 24 uur na vertrek uit Oekraïne al weer thuis.

Het was een kort bezoek, maar o zo nuttig en ook zo geleid door de Heere. Van zeker drie bezoeken zeiden we:

"Hiervoor alleen al was het de moeite waard om naar Oekraïne te gaan."

We zijn onze Vader in de hemel zo dankbaar dat Hij ons de gelegenheid gaf en de hulp van anderen om deze reis tot een geslaagde, nuttige en gezegende reis te maken. Het betekent voor het Joodse volk in Oekraïne zo onnoemelijk veel. Alle eer aan onze Heer.

Kalender: opbrengst voor voedselpakketten

Voor het achtste jaar op rij delen we door onszelf ontworpen bureaulenders uit aan de Joodse mensen in Oekraïne en inmiddels ook in Wit-Rusland. Op de kalender staan mooie, toepasselijke Bijbelteksten. Daarnaast staan ook de Bijbelse feesten en de Joodse gedenkdagen erop vermeld.

Voor het tweede jaar hebben we de kalender – op verzoek – ook uitgegeven in het Nederlands.

De kalender is te koop voor € 5, de verzendkosten bedragen € 2,50. Wilt u zo'n mooie kalender bestellen?

Maak dan € 7,50 over naar Stichting Roechama, o.v.v. 'kalender' en uw postcode en huisnummer. We sturen u de kalender dan toe. De kalenders zijn zo goedkoop geleverd, dat we per kalender ongeveer 4 euro overhouden. Dit geld besteden we aan voedselpakketten.

De kalenders van 2018 zijn al uitgedeeld

Projecten

Namens de mensen in Oekraïne bedanken we u voor uw giften en met uw steun hopen we door te kunnen gaan met deze projecten.

Voedselpakketten

Door de enorme prijsstijgingen kunnen veel mensen in Oekraïne en Wit-Rusland nauwelijks meer voldoende voedsel kopen. Vele malen hebben we al voedselpakketten uit kunnen delen. Tijdens de feesten, zoals Pesach en Chanoeka, delen we voedselpakketten uit in Oekraïne en Wit-Rusland, maar ook tussendoor, omdat er steeds meer noodlijdende gezinnen zijn.

Wilt u meebetalen aan de voedselpakketten? Vermeld dan bij uw gift: voedselpakketten.

Verwarming

Niet alleen de gasprijzen zijn enorm gestegen, ook het hout is vele malen duurder geworden. Veel mensen zitten letterlijk in de kou.

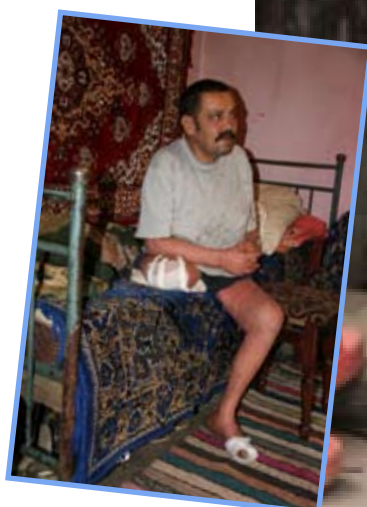
Er zijn mensen die een schuld hebben, omdat ze de gasrekening niet kunnen betalen. Soms dreigt het gas zelfs afgesloten te worden.

Wilt u de mensen helpen er warm bij te zitten als het buiten zo koud is? Vermeld dan bij uw gift: verwarming

Medische zorg

Alle medische ingrepen alsook medicijnen moeten in Oekraïne en Wit-Rusland zelf betaald worden. Er wordt daarom vaak een beroep gedaan op Roechama bij ziekenhuisopname of operatie; of als er chemokuur of medicijnen nodig zijn. We zijn dankbaar dat we altijd de steun kunnen toezeggen, dankzij onze sponsors!

Wilt u helpen? Vermeld dan bij uw gift: medische zorg

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

